

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Koppány Tibor pártfogó ügyvéd által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - a Dr. Illés Ügyvédi Iroda tagjaként eljáró dr. Illés Tamás ügyvéd által képviselt I.rendű alperes neve (I.rendű alperes címe) I. rendű és a Székesfehérvári 6-os számú Ügyvédi Iroda tagjaként eljáró dr. Istvánfalvi Dávid ügyvéd által képviselt II.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) II. rendű alperesek ellen személyhez fűződő jogsértés megállapítása iránt indított perében a ... Bíróság 2007. június 11. napján kelt 3.P.22.551/2006/17. számú ítélete ellen az I. rendű alperes részéről 19. sorszám alatt, a II. rendű alperes részéről 18. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett rendelkezését nem érinti, a fellebbezett rendelkezését megváltoztatja, és a keresetet teljes egészében elutasítja.

Az I-II. rendű alperesek perköltség- és illetékfizetési kötelezettségét mellőzi, és kötelezi a felperest, hogy fizessen meg - 15 nap alatt - az I-II. rendű alpereseknek személyenként 15.000 (Tizenötezer) forint perköltséget.

Dr. Koppány Tibor pártfogó ügyvéd elsőfokú díját 14.400 (Tizennégyezer-négyszáz) forintban állapítja meg, amelyből 2.400 (Kettőezer-négyszáz) forint az áfa. Felhívja a ... Bíróság Gazdasági Hivatalát, hogy ezt az összeget a pártfogó ügyvéd részére utalja ki.

A 60.000 (Hatvanezer) forint kereseti illetéket, a 4.000 (Négyezer) forint tanúkölséget és a pártfogó ügyvéd díját az állam viseli.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg - 15 nap alatt - az I. rendű alperesnek 10.000 (Tízezer) forint, a II. rendű alperesnek 8.000 (Nyolcezer) forint fellebbezési eljárási költséget.

Dr. Koppány Tibor pártfogó ügyvéd másodfokú díját 7.200 (Hétezer-kettőszáz) forintban állapítja meg, amelyből 1.200 (Egyezerkettőszáz) forint az áfa. Felhívja a Fővárosi Ítéltábla Gazdasági Hivatalát, hogy ezt az összeget a pártfogó ügyvéd részére utalja ki.

A le nem rótt 24.000 (Huszonnégyezer) forint fellebbezési eljárási illetéket és a pártfogó ügyvéd díját az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az I. rendű alperes ... székhelyű autóalkatrészeket gyártó cég, a II. rendű alperesen mint munkaerő-kölcsönzőn keresztül betanított, illetve segédmunkásokra jelentett be munkaerőigényt, a ... és ... Munkaügyi Központnál. Összesen négy fő, köztük kettő segédmunkás felvételét tervezték. 2006. március 24. napján a II. rendű alperes ügyintézője ... megjelent az ... munkaügyi kirendeltségen és az ott összegyűlt, körülbelül húsz, fele részben roma, fele részben nem roma származású munkanélkülit tájékoztatta a munkalehetőségről, és arról, hogy a felvételi eljárás 2006. március 27-én lesz az I. rendű alperes telephelyén, amelyre a jelentkezőket az I. rendű alperes fogja ingyenesen autóbusszal oda- és visszaszállítani. A felhívásra körülbelül 15 fő, többségükben roma származású munkanélküli jelentkezett és iratkozott fel, köztük a nyolc általános iskolai végzettségű, szakképesítés nélküli, roma származású felperes is. 2007. március 27. napján reggel az elmondottaknak megfelelően a jelentkezőket - köztük a felperest is - autóbusszal szállították ...ra az I. rendű alperes telephelyére, ahol ugyanekkor ...ról és környékéről is jelentek meg roma és nem roma származású munkakeresők. A körülbelül 30 főt számláló csoportot, amelynek valamivel több mint a fele volt roma származású, a II. rendű alperes ügyintézője, majd az I. rendű alperes személyzeti vezetője udvariasan fogadta, és röviden tájékoztatta a felvételi eljárás rendjéről, amelyet az I. rendű alperes belső utasítása szabályozott. A megjelentek ezt követően tetszés szerinti sorrendben egyesével bementek személyes meghallgatásra a felvételt irányító I. rendű alperesi személyzeti vezetőhöz, akivel együtt jelen volt a II. rendű alperes ügyintézője is. A személyes meghallgatás során az alperesek képviselői a jelentkezőket leültették, és megfelelő, korrekt modorban egyrészt végzettségükről, korábbi munkahelyeikről, másrészt arról, hogy miért kívánnak az I. rendű alperesi cégnél dolgozni, harmadrészt pedig a jó és rossz tulajdonságaikról kérdezték. Akit a néhány perces beszélgetés alapján arra alkalmasnak találtak, azzal ezt követően tesztet írtak, és aki azon is megfelelt, azt próbaidőre felvették. A következő felvételi körbe jutásról és a felvételtől a döntéseket az I. rendű alperes személyzeti vezetője hozta meg. A felperes a személyes meghallgatás során a harmadik kérdésre kitérő választ adott. A meghallgatás végeztével a II. rendű alperes alkalmazottja közölte a megjelentekkel, hogy ki az a négy személy, aki a tesztet megírhatja, míg a többieket elküldte azzal, hogy az ...akat autóbusszal hazaviszik. Az ... csoportból két személy maradt tesztírássra, a nem roma származású, lakatos szakképesítésű ..., és a részben roma származású, ám külsőre nem annak látszó 8 általánost végzett 18 éves A felperes és több társa sérelmezték, hogy a tesztet nem írhatják meg.

A felperes az Egyenlő Bánásmód Hatóság ez ügyben hozott határozatára hivatkozva, amely szerint az alperesek megsértették az egyenlő bánásmód követelményét azzal, hogy 2006. március 27-én a felperes és társai részére bőrszínük és roma származásuk miatt nem tették lehetővé a munkafelvételi eljárás második fordulóján való részvételt, az őt ért lelki és anyagi károk elszenvedése miatt az alperesekkel szemben kártérítési igényt terjesztett elő. Előadta, hogy az esetet követően visszahúzódó magatartású lett és amennyiben jelentkezik egy munkafelvételre, azt nagyon félve teszi meg, mert nem szeretne még egy alkalommal olyan megaláztatásban részesülni, mint az alpereseknél. Pontosított kereseti kérelmében kérte: a bíróság állapítsa meg, hogy az alperesek megsértették az emberi méltósághoz való jogát, és kötelezze az alpereseket 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és kamatai, valamint a perköltségek megfizetésére. Előadta, az ügyben nem azt sérelmezi, hogy nem alkalmazták, hanem azt, ahogyan bántak vele, amikor formális, látszólagos és felületes elbeszélgetéssel elintézték a felmérését, és nem adtak számára lehetőséget arra, hogy tesztíráson igazolhassa alkalmasságát.

Az alperesek a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérték, lényegében azonos indokok alapján. Az I. rendű alperes hivatkozott arra, hogy nem sértette meg az egyenlő bánásmód követelményét akkor, amikor 24-26 jelentkező közül csak négyet alkalmazott. A felvételi eljárás során saját belső szabályzata szerint járt el, minden jelentkező esetében azonos módon. Az eljárás során semmiféle megkülönböztetés nem történt, mindenkinek hasonló kérdéseket tettek fel, és nem irányult kérdés a jelentkező származásának kiderítésére. Segéd munkások felvétele esetén is fontos a személyes benyomás, ezért van jelentősége a meghallgatásnak, miután a beszélgetésekből kiderül a jelentkező munkához való hozzáállása és egyéb jellemvonásai. A legjobb és legrosszabb tulajdonságok felsorolására irányuló kérdés, az egyik legalapvetőbb kérdés, amelyet egy munkaintervjú során feltesznek, mert a kérdésre adott válaszból, vagy annak megtagadásából lehet következtetni a jelentkező jellemvonásaira, viselkedéskultúrájára. A felperessel folytatott beszélgetésből kiderült, hogy viselkedése, munkához való hozzáállása, szakképzettségének és korábbi gyakorlatának hiánya miatt, nem alkalmas a munkakör betöltésére. A nagyobb számú jelentkező miatt igyekeztek a meghallgatásokat rövidre fogni, és alkalmanként 1-1,5 perc is elegendő volt a nagy gyakorlattal rendelkező felvételiztetők részére annak megállapításához, hogy a jelentkező nem felel meg a követelményeknek. Ahol a személyes elbeszélgetés alapján látták, hogy kedvezőbb megítélést jelentő információ már nem derülhet ki, ott a teszt megíratásával már nem kívánták tovább húzni a felvételre szánt időt. Az eljárás során emberi méltóságot ért sérelem nem következett be, személyválogatás nem történt, mindenkivel egyformán és megfelelően bántak. A felperes és ... társai részére még ingyenes autóbust is biztosítottak, holott a II. rendű alperes már előzőleg ...ban találkozott a jelentkezőkkel, így megismerhette a származásukat is. Teljességgel alaptalan a felperes állítása, amely szerint a felvételi eljárás miatt erkölcsi és anyagi károkat szenvedett, és a megaláztatások miatt visszahúzódóvá vált volna. A nem

vagyoni kár megítélésének törvényi feltételei nem állnak fenn, a felperes eljárása pusztán pénzszerzésre irányul. Utalt arra is, hogy évek óta több, magát romának valló munkavállalót alkalmaz.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárás lefolytatása után meghozott ítéletével megállapította, hogy az alperesek közösen megsértették a felperes személyhez - emberi méltósághoz - fűződő jogát azáltal, hogy 2006. március 27-én munkaviszony létesítésére irányuló eljárás során a személyes meghallgatása alkalmával - roma származása, illetve bőrszíne miatt hátrányos megkülönböztetéssel - megfosztották őt attól a lehetőségtől, hogy a felvételi eljárás további szakaszában (tesztírásban) részt vegyen. Egyetemlegesen kötelezte ezért az alpereseket, hogy 15 nap alatt fizessenek meg a felperesnek 300.000 forint nem vagyoni kártérítést. A kereset ezt meghaladó részét elutasította. Egyetemlegesen kötelezte az alpereseket, hogy 15 nap alatt fizessenek meg közvetlenül a felperes pártfogó ügyvédjének 30.000 forint munkadíjat, továbbá külön felhívásra fizessenek meg az államnak 39.000 forint kereseti illetéket és 4.000 forint tanúköltséget.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában kifejtette: a személyhez fűződő jogokat, így különösen az emberi méltósághoz való jogot mindenki köteles tiszteletben tartani. Az emberi méltóságot sérti - egyebek közt - az, ha valakit az élet bármely területén pusztán a származása, bőrszíne miatt hátrányosan megkülönböztetnek. A megélhetést biztosító munkavállalás alkotmányos emberi jog, e körben a jelentkezők között csak annyiban lehet különbséget tenni, amennyiben a munkaerő-piaci verseny tisztességes szabályai azt lehetővé teszik. A munkásfelvételre irányuló eljárás a cég jogos gazdasági érdekein, vagyis a munkaalkalmasság vizsgálatán túl nem terjeszkedhet. Nyilvánvaló azonban, hogy az egyszerű betanított, illetve segédmunka tekintetében nem lehet aránytalanul magas követelményeket felállítani, és azt sem lehet jogszerűen megakadályozni, hogy a jelentkezők egyenlő esélyt kapjanak arra, hogy alkalmasságukról számot adhassanak, a felvételt célzó versenyben legalább elindulhassanak. Kivétel lehet, ha az adott munkaterületre való alkalmatlanság már első pillantásra egyértelműen megállapítható. Ettől eltekintve azonban az adott munkakör által megkívánt minimális kvalifikációs szintet elérő jelentkezők rangsorolását objektív módszerekkel történő képességvizsgálatot megelőzően pusztán szubjektív benyomások, megérzések, intuíciók alapján nem lehet elvégezni.

A perbeli esetben az I. rendű alperes írásban rögzítette ugyan a tisztességes munkásfelvételi eljárás rendjét, de annak végrehajtása az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem megfelelően történt, mert a személyes elbeszélgetés vált meghatározóvá, holott az nem szolgálhatott volna másra, mint a nyilvánvalóan alkalmatlan jelöltek kiszűrésére. A felperes alkalmazása, vagy legalább versenyre bocsátása a peradatok szerint nem volt eleve kizárt. Rajta és a hasonló sérelmet szenvedett társain azonban a roma származásra utaló külső jelek eltérő mértékben, de határozottan felismerhetők voltak. Az alperesek következetesen tagadták, hogy az adott felvételi eljárás során etnikai szempontjaik lettek volna. Amennyiben ez valóban így volt, a személyes meghallgatás rendeltetésellenes volta akkor is

sértené az esélyegyenlőség törvényi követelményét, de önmagában nem jelentene emberi méltóságot sértő faji diszkriminációt. Az eljárás során ezért azt is meg kellett vizsgálni, és el kellett döntení, hogy a jelzett okok miatt helytelen eljárás, és a felperes roma mivolta között volt-e releváns okozati összefüggés. Megállapította az elsőfokú bíróság, hogy az alperesek ügyintézői tudták, vagy tudniuk kellett azt, hogy a felperes roma identitású. A felvételi eljárást pedig ezen ismerethez, különleges helyzethez igazítva kellett volna elvégezniük, azért, hogy a megjelenő roma és nem roma csoport között viszonylagos esélyegyenlőség alakuljon ki. Ezt a lehetőséget vették el az alperesek ügyintézői oly módon, hogy a nagyon rövidre szabott felvételi beszélgetést mechanikusan, formálisan végezték, amely különösen a jó és rossz tulajdonságokra vonatkozó kérdés feltevésében nyilvánult meg. Ezen kérdés feltételét az elsőfokú bíróság nem ítélte ugyan helytelennek, azt viszont jelentős hibának tekintette, hogy a kérdés célját, értelmét a láthatóan megütközött, és zavarba jött felperesnek és társainak nem magyarázták meg. A meghallgatást végző - saját nyilatkozata szerint évtizedes tapasztalatokkal és kitűnő emberismerettel rendelkező - ügyintézőtől elvárható lett volna, hogy a szemlátomást alulképzett, a mélyebb összefüggéseket felismerni nem nagyon képes embereknek megadja a vizsgálat céljára vonatkozó tájékoztatást, és leküzdje a számukra szokatlan, meghökkentő kérdéssel szembeni ellenkezést. Annál is fontosabb lett volna ez, mivel, aki erre a kérdésre nem, vagy nem megfelelően válaszolt, azt eleve kizárta a további versenyből. Az elsőfokú bíróság ezt a momentumot oly módon ítélte meg, mint a közvetett diszkrimináció esetét, figyelemmel arra, hogy ha a látszólag semleges versenyszabályok úgy vannak megalkotva, hogy azokkal kapcsolatban előre számítani lehet bizonyos jól körülhatárolható csoportok adaptációs nehézségeire, akkor az a szabályrendszer, illetve annak differenciálatlan alkalmazása a formai jellemzők ellenére diszkriminatív. Arra nézve, hogy ez nem egyszerűen szakmai hiba volt, hanem mögötte előítéletesség és a roma etnikumú álláskereső háttérbe szorításának legalább eshetőlegesen szándéka húzódott meg az elsőfokú bíróság meggyőző, bár közvetett bizonyítéknak tekintette, hogy az objektíve sokkal esélytelenebbnek számító ...t továbbengedték, sőt fel is vették dolgozni, holott ... 18 éves volt, 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezett és szakképzettsége, gyakorlata egyáltalán nem volt. Rajta azonban, bár ténylegesen részben roma származású, ez külső jegyekben nem látszott. Megállapította azt is, hogy a szemlátomást roma származásúak közül a második fordulóra senki sem került be, amely kizárt dolog, hogy a pusztán véletlen műve lett volna. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság megállapította a jogsértés tényét az alperesek rovására. Rögzítette azonban azt is, hogy nem a tanúvallomásnak tulajdonított e vonatkozásban jelentőséget, mert az azokban előadott látványos diszkriminációra a peradatok összességéből nem lehetett következtetést levonni.

Hivatkozott arra, hogy az emberi méltóságtól való megfosztás önmagában olyan hátrány, olyan lelki teher, a megalázottság olyan sérelem, amelynek valamelyes anyagi kompenzálása akkor is indokolt, ha a sértett életében nem következett be különösebb törés, ha életkörülményei látszólag érintetlenek maradtak. Ilyen megfontolás alapján mivel a felperes életmódja a perbeli eset folytán lényegében nem borult fel - egy tartós munkanélküli gyakran kénytelen elviselni a visszautasítást

- viszont kétségkívül őt megalázták, az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kár „alapese” miatt mérlegeléssel 300.000 forint nem vagyoni kártérítést látott megállapíthatónak, az ezt meghaladó jelentősen eltúlzott követelést pedig elutasította. Rögzítette, hogy a tárgyi keresethalmaz, azaz a megállapítás és kártérítés marasztalásban megnyilvánuló perértéke összesen 650.000 forint, ez után a részben pervesztes alpereseket a Pp. 81. § (1) bekezdése és 84. §-a alapján kötelezte a pártfogó ügyvéd munkadíja, és a 6%-ot kitevő kereseti illeték, továbbá a BGH által előlegezett tanúki költség arányos része megfizetésére.

Az ítélet ellen az I-II. rendű alperesek terjesztettek elő fellebbezést.

Az I. rendű alperes az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és annak megállapítását kérte, hogy az I. rendű alperes nem sértette meg a felperes személyhez, emberi méltósághoz fűződő jogát, és kérte a kereset teljes elutasítását, továbbá a felperes első és másodfokú perköltségeiben marasztalását.

Fellebbezése indokolásában előadta, hogy az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan és jogszabálysértő. Helytelen következtetés volt az elsőfokú bíróság részéről, hogy az I. rendű alperes már a felvételi tárgyalás kezdetén hátrányos helyzetbe hozta a felismerhetően roma származásúakat, és nem tett meg mindent azért, hogy részükre viszonylagos egyenlő helyzetet teremtsen. Az alpereseknek ehhez semmiféle érdeke nem fűződött, sőt az alperesek szervezték meg a jelentkezők oda- és visszaszállítását, holott a jelentkezők roma származása már ennek megszervezését megelőzően is látszott. Az I. rendű alperes azonban az utaztatás megszervezésével és annak költségei biztosításával épp az esélyegyenlőséget biztosította, így a hátrányosabb helyzetből indulókat „pozitív diszkriminációban” részesítette. Az I. rendű alperes a törvényi előírásoknak eleget tett és feltételezte, hogy valamennyi jelentkező hasonló mentális képességekkel rendelkezik, ezért is ugyanazon kérdéseket tették fel mindenkinek és a kérdések semmilyen módon nem irányultak a jelentkező származására. Előadta, hogy az ítélet kettős mércét alkalmaz, mert amikor a felperesről van szó, leírja, hogy rajta látszik, hogy roma származású és ezért nem került alkalmazásra, amikor viszont a magát romának is valló ...ról szól, akit felvettek, róla azt állítja, hogy a származása nem volt látható. A tanúvallomások alapján egyébként sem volt megállapítható, hogy sor került volna a jelentkezők bármely okból történő megkülönböztetésére, a felperes tekintetében pedig nem roma származása miatt, hanem a beszélgetés tapasztalatai alapján nem került sor arra, hogy vele tesztet írással. Nem a felperes által adott válasz tartalma nem volt megfelelő, hanem az arra való reakció, a felháborodás, a kiabálás és az elutasító magatartás, azaz a felperes agresszív viselkedése, amely miatt a felperes nem volt alkalmas arra, hogy az I. rendű alperes munkavállalói közösségébe tartozzon. A munkáltató jogosult megválasztani alkalmazottait, szükséglete és igénye alapján. A felvételi beszélgetés során felmerülhettek szubjektív szempontok, de ezek nem a roma, nem roma származásúak megkülönböztetésére irányultak. A felperes a peres eljárás során számos esetben került ellentétbe saját nyilatkozataival, a tárgyalásokon agresszíven viselkedett, semmiféle tiszteletet nem mutatott, és kifejezetten ki is

jelentette az első tárgyaláson, hogy nem bocsánatkérést kíván az alperesektől, hanem pénzt. Nem lehet megállapítani a rendelkezésre álló adatok alapján a felperes emberi méltósághoz való joga megsértését, illetve azt sem, hogy őt félénkké, visszahúzódnóvá tették volna az álláskeresés során, holott a felperes erre alapította nem vagyoni kárigényét. Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság lényegében figyelmen kívül hagyta az alperesek alkalmazottainak tanúvallomását, akik az elbeszélgetésen a felperesen kívül még jelen voltak. A további tanúk viszont ellentmondásosan nyilatkoztak, csupán arra emlékeztek, hogy a II. rendű alperes ügyintézője „csúnyán nézett rájuk”. Előadta, hogy a 300.000 forintos összeg megállapítására tény nem szolgál, csak a bíróság arányosítási álláspontja. A perköltség megállapítási, és kiszabási módját is vitatta, álláspontja szerint az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a kereseti kérelmen.

A II. rendű alperes szintén az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a felperes keresetének a teljes elutasítását, a felperes első- és másodfokú perköltségeiben való marasztalását kérte.

Fellebbezését azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, amikor olyan tényt állapított meg, amelynek megállapítását a felperes keresetében nem kérte. Előadta, hogy álláspontja szerint az ítélet indokolása önmagával ellentmondó, mert a felperesi tanúvallomásokat elfogultnak értékelve azoknak nem tulajdonított jelentőséget, holott a tanúkat ugyanolyan eljárás alapján hallgatták meg, mint a felperest. A tanúk vonatkozásában azonban a bíróság kizárta a megkülönböztetés tényét, míg a felperesre nézve viszont megállapította azt. Előadta, hogy a felvételi eljárás célszerűségének vizsgálatával túlterjeszkedett a hatáskörén az elsőfokú bíróság, hiszen csak azt vizsgálhatta volna, hogy a felvételi rend mellett történhetett-e bizonyított tények alapján diszkrimináció. A felperesnek kellett volna bizonyítania az eljárás során, hogy a nem roma származásúaknak más vagy több kérdést tettek fel. Erre bizonyítást azonban a felperes nem ajánlott fel, és nem cáfolta az I. rendű alperes azon állítását sem, hogy főként a jó és rossz tulajdonságok megjelölésére adott nem megfelelő válasza zárta ki őt a tesztírás lehetőségéből, valamint az, hogy nem nyilatkozott a korábbi autóipari gyakorlatáról. A jó és rossz tulajdonságok megjelölésére irányuló kérdés megmagyarázása egyébként megkérdőjelezné a felvételi eljárás lényegét, hiszen ezáltal a válaszadás leegyszerűsödik és befolyásolhatóvá válik. Hivatkozott arra is, hogy a felperes elmondása szerint is körülbelül a csoport fele volt roma, a másik fele nem. Az, hogy ...t kizárólag a bőrszíne miatt tartották alkalmasnak, akkor lenne helytálló, ha rajta kívül más nem roma jelentkező nem lett volna. A valóságban azonban körülbelül 15 nem roma jelentkező közül négyen írtak tesztet, és kettő személy került felvételre. Az ítéleti indokolás szerint azonban még további 11 embert kellett volna engedni tesztet írni, amely körülmény arra utal, hogy nem a jelöltek bőrszíne volt mérvadó, amikor a felvételükről döntöttek. Érvelése szerint a felperes azt sem bizonyította, hogy őt az alperesek eljárásából eredően bármiféle kár érte volna. Azóta el tudott helyezkedni, a felvételi tehát nem jelentett olyan törést az életében, amely nem vagyoni kártérítésre adhatna alapot. A bizonyítás nélküli objektív kártérítéssel nem értett egyet, és az ítélet indokolása szerint a bíróság sem látott lényegi változást a

felperes életkörülményeiben, aki egyébként nem is állította, hogy a társadalmi megítélése csorbát szenvedett volna. Utalt arra, hogy a nem vagyoni kár „alapesetét” a hatályos jog nem ismeri. Előadta továbbá, hogy a jegyzőkönyv kijavítása és kiegészítése iránti kérelmét az elsőfokú bíróság nem bírálta el a tárgyalás berekesztéséig, ez pedig az ítélet hatályon kívül helyezését vonhatja maga után. A felperes 700.000 forint erejéig pervesztes lett, ennek ellenére mégsem marasztalta őt az elsőfokú bíróság perköltségekben.

Az alperesek fellebbezése megalapozott.

Az elsőfokú bíróság a tényállást az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárta, azt a Fővárosi Ítéltábla az ítélezése alapjául elfogadta, azonban nem értett egyet a megállapított tényekből levont jogi következtetésekkel.

A Ptk. 76. §-a szerint a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, a lelkiismereti szabadság sérelme és a személyes szabadság jogellenes korlátozása, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése.

A kereseti kérelem egészét tekintve az adott esetben abban a kérdésben kellett állást foglalni: sérült-e a felperes személyiségi joga az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, vagy a felperes emberi méltóságának a megsértése miatt.

Az egyenlő bánásmód követelménye megsértése vizsgálata körében az esetet az elsőfokú bíróság közvetett diszkriminációként értékelte; közvetlen hátrányos megkülönböztetés megállapítására alapot nem látott.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 9. §-a szerint - az elsőfokú bíróság által hivatkozott - közvetett hátrányos megkülönböztetés az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely a jogszabály 8. §-ában meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket, vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport van, vagy lenne. A közvetett hátrányos megkülönböztetés lényege tehát az, hogy a megkülönböztetés látszólag semleges feltételen alapul, mégis nagyobb számban érint egyes védett tulajdonságokkal rendelkező személyeket. A jogszabálynak a perbeli esemény idején hatályban volt 7. §-ának (2) bekezdése szerint azonban nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét az a 8. §-ban felsorolt tulajdonságon alapuló magatartás, intézkedés, feltétel, mulasztás, utasítás vagy gyakorlat (továbbiakban együtt rendelkezés), amelynek tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő ésszerű indoka van. Ez a rendelkezés vonatkozik a közvetett diszkrimináció esetére is.

Az alperesek az írásban rögzített és a perbeli esetben is betartott felvételi eljárás során minden jelentkező részére azonos lehetőségeket és feltételeket biztosítottak. Nem lehet elvitatni az I. rendű alperesnek azt a jogát, hogy bármely dolgozó felvételekor a jelentkezők közül olyat válasszon ki, aki - megítélése szerint - mind képességei, mind a munkához való hozzáállása, mind pedig a munkahelyi közösségbe való beilleszkedési készsége folytán a munkakör betöltésére leginkább alkalmas. Ezeknek a jellemzőknek a vizsgálata az I. rendű alperes részéről nyilvánvalóan ésszerű döntésnek minősül, és nem terjed túl a cég jogos gazdasági érdekein. Az I. rendű alperes rögzített felvételi rendje háromlépcsős kiválasztási folyamatot jelent, és az összes jelentkező csak a felvételi elbeszélgetésen vesz részt, a következő lépcső az írásbeli teszt, amelynek megírására már csak a felvételi beszélgetésen megszűrt jelentkezők kapnak módot. Ez az eljárás elfogadható az alperesek részéről, mert ha a jelentkezőt a személyes meghallgatása során alkalmatlannak találja, és ezáltal tudja, hogy semmiképpen nem fogja alkalmazni, akkor valóban nincs értelme őt a következő fázisba bocsátani.

Nem tartalmaz a felvételi rend olyan kikötést, amelyet az elsőfokú bíróság az I. rendű alperesen számon kért, mert az elbeszélgetés nem csupán az adott munkaterület betöltésére eleve alkalmatlanok kiszűrésére, hanem szélesebb körű szűrésre szolgált. A Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet az elsőfokú bíróság álláspontjával, amely szerint ez a megoldás eleve kizárta a jelentkezők közötti valós versenyt, hiszen a jelöltnak ezen az elbeszélgetésen is meg kellett felelnie, azon a többi jelölttel már versenyeznie kellett. Szükséges itt utalni arra is, hogy nincsenek jogszabályi előírások arra vonatkozóan, hogy az I. rendű alperes milyen felvételi rendet köteles követni, dönthetett volna oly módon is, hogy kizárólag szóbeli elbeszélgetés alapján alkalmaz munkavállalókat.

A feltett kérdések a tényállásban megállapítottak alapján lényegében azonosak voltak valamennyi jelentkező esetében, így megkülönböztetés e vonatkozásban sem történt, és a kérdések tárgya sem volt olyan, amelynek a megválaszolása vagy a válaszadás elmaradása bármely kisebbség, személy vagy csoport részére valamiféle megkülönböztetésre adott volna alkalmat. A kérdések teljesen általánosak, egy munkainterjú során általában előfordulóak, elfogadottak, a betöltendő állással közvetlenül összefüggőek, és ezért ésszerűek voltak. Nem értett egyet a Fővárosi Ítéltábla azzal az okfejtéssel sem, amely szerint az alperesek részéről hiba volt, hogy a jó és rossz tulajdonságokra irányuló kérdés célját, értelmét,- az elsőfokú bíróság álláspontja szerint - megütközött és zavarba jött felperesnek és társainak nem magyarázták meg. A kérdés meglehetősen egyszerű, érthető és megválaszolható volt; nem vonatkozott semmi olyan dologra, amelyre ne adhatna bárki különösebb zavar és megütközés nélkül választ, legfeljebb azt kissé át kell gondolnia. Helytálló ebben a körben az alperesi védekezés, hiszen a kérdés valóban elvesztette volna a célját és értelmét, ha azt előzőleg megmagyarázzák.

Nem helytálló az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja sem, hogy a kérdés magyarázatára azért lett volna szükség, mert a felperes és roma társai

szemléltatást alulképzettebb, a mélyebb összefüggéseket kevésbé felismerni képes emberek, és így adták volna meg részükre a szükséges tájékoztatást, hogy leküzdjék a szokatlan, meghökkentő kérdéssel szembeni ellenkezést. A kérdés esetlegesen szokatlannak tűnhetett, de meghökkentőnek aligha minősíthető. Ezért semmiféle indoka nem volt annak, hogy az ugyanolyan iskolai végzettségű, hasonló képességű és adottságú emberek között, akik a meghirdetett segédmunkára jelentkeztek - alacsonyabb intellektust feltételezve - különbséget kellene tenni a kérdések megmagyarázásával a roma és nem roma származású munkavállalók között.

A diszkriminatív eljárást cáfolja az a tény is, hogy a II. rendű alperes alkalmazottja tudta, hogy ...ból jórészt roma származásúak fognak érkezni, mégis biztosítottak a részükre ingyenes utazási lehetőséget, továbbá az is, hogy a nem roma jelentkezők többségét sem kérték fel a teszt megírására.

A rendelkezésre álló bizonyítékok nem adnak alapot a felperes emberi méltósága megsértésének a megállapítására, mert az I-II. rendű alperesek eljárása nem csak megkülönböztető nem volt, de nem volt sértő sem. A felperes maga adta elő, hogy az alperesek alkalmazottai kedvesen fogadták őket, személyválogatás nélkül, a jelentkezők által eldöntött sorrendben mehettek be a meghallgatásra, ahol őt leültették és vele korrekt módon tárgyaltak. Az eredmény közlése sem sértő módon történt, ezt követően annak tartalmával szemben merültek fel a kifogásaik. Egy ilyen formában lezajlott felvételi eljárás alapján nem állapítható meg, hogy ebből eredően a felperes visszahúzódóvá válhatna, illetve a jövőben félve kellene állásinterjúkon megjelennie. Az a körülmény, hogy nem alkalmazták, hogy visszautasították, kétségtelenül jelent egyfajta hátrányt, de ezt a fajta hátrányt a felperes - mint az összes hasonló helyzetben lévő munkavállaló - kénytelen elviselni, azért a felvételiztető felelőssé nem tehető. Az I-II. rendű alperesek megnyilvánulásai nem voltak sértőek, bántóak, vagy valamilyen módon megalázóak sem.

A kifejtettek értelmében a felperes személyiségi joga megsértésének ténye nem volt megállapítható.

A Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontja annak a részére teszi lehetővé a polgári jogi felelősség szabályai szerinti kártérítés követelését, akit a személyhez fűződő jogában sérelem ért. Mivel az előzőekben kifejtettek szerint a jogsértés megállapítására nem volt mód, a felperes alappal nem érvényesítheti kártérítési igényét sem.

Egyebekben a Fővárosi Ítéltábla utal arra, hogy a Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontjában foglaltaknak megfelelően a nem vagyoni kár bekövetkeztét a kártérítés általános szabályai szerint bizonyítani kell, és nincs mód a hatályos jogszabályok alapján nem vagyoni kár úgynevezett „alap eseteként”, bizonyítás nélkül kárpótlás megállapítására.

A Fővárosi Ítéltábla az előzőekben foglaltaknak megfelelően a Pp. 253. § (2) és (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelem és fellebbezési ellenkérelem korlátai között az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét teljes egészében elutasította. Ennek megfelelően a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján kötelezte a peresztes felperest az alperesek részére ügyvédi munkadíjból álló elsőfokú perköltség megfizetésére.

Tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárási illeték összegét. A meg nem határozható perérték ugyanis külön nem számítható fel abban az esetben, ha a személyhez fűződő jogában megsértett fél a Ptk. 84. § (1) bekezdése alapján objektív és szubjektív szankciók alkalmazását egyaránt kéri egy keresetben, és az így egységes keresetnek minősül. Ilyen esetben azt az illetékalapot kell figyelembe venni, amely az adott esetben magasabb. A meg nem határozható pertárgyérték számításának alapja a megyei bíróság előtt elsőfokon indult peres eljárásban 350.000 forint, míg a felperes által érvényesíteni kíván kárigény 1.000.000 forint. Az illeték alapja ezért az 1.000.000 forintos kárigény, a le nem rótt eljárási illeték mértéke pedig 60.000 forint, a meg nem határozható perérték az illeték számításánál külön nem vehető figyelembe (BH2001. 367.).

A 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján a felperes személyes költségmentessége folytán a le nem rótt 60.000 forint kereseti illetéket a felmerült tanúköltséget, és a pártfogó ügyvéd 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 5. § (1) bekezdésének b) pontja alapján az elsőfokú eljárásra megállapított díját az állam viseli.

Helytálló volt a II. rendű alperes fellebbezése abban a vonatkozásban is, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta a jegyzőkönyv kijavítása és kiegészítése iránti kérelem tárgyában való határozat meghozatalát. Tekintettel azonban arra, hogy ez a mulasztás az ügy érdemi elbírálására nem hatott ki, az e nélkül is eldönthető volt, a kisebb fokú eljárási szabálysértés nem adott alapot az ítélet Pp. 252. § (2) bekezdése alapján történő hatályon kívül helyezésére.

A Fővárosi Ítéltábla a Pp. 239. §-a alapján alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a peresztes felperest az eredményesen fellebbező alperesek javára a fellebbezési eljárási költség megfizetésére. A már hivatkozott 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 5. §-ának (2) bekezdése alapján állapította meg a felperesi pártfogó ügyvéd másodfokú díját, amelyet, valamint a peres feleket az ügy tárgya folytán megillető illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt fellebbezési illetéket, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam visel.

Budapest, 2007. november 23.

Dr. Sággy Mária s.k.
a tanács elnöke

Dr. Puskás Péter s.k.
előadó bíró

Dr. Fülöp Györgyi s.k.
bíró

A kiadmány hiteléül: